

Framtidstru i Landbruket!

Uttalelse fra Landbruks- og matpolitisk nettverk i Trøndelag Arbeiderparti, samling på Røros 24.–25. oktober 2026.

Vi står foran store utfordringer i norsk matproduksjon. Matproduksjon med klimaendringer, kostnadsøkninger, sviktende globale forsyningslinjer krever tilpasning og omstilling. God dyrevelferd skal være i fokus, samtidig som vi legger til rette for generasjonsskifter på gårdene. Samtidig er vi opptatt av også å opprettholde levende bygder, sikre bosetting og ta vare på ressursene som gjør det mulig å produsere mat i hele landet.

Landbrukspolitikken kan gi oss de lokalsamfunnene vi ønsker oss, utover å telle hvor mange liter melk eller kilo kjøtt og korn vi produserer. Den tar opp i seg hvordan vi forvalter ressursene våre, og hvordan vi sikrer vår egen matforsyning i en stadig mer urolig verden.

Landbruket i Norge har alle forutsetninger for å produsere verdens reneste, sunneste og beste mat – med de flinkeste folka og den beste dyrevelferden. Derfor ønsker så mange mennesker i Norge å leve et liv som matprodusenter og landbrukere, med alt det innebærer. Et livskall resten av oss som ikke produserer maten vår er avhengig av at noen kjenner på.

Vi trenger flere bønder, ikke færre

Gjennom mange år har norsk landbruk gjennomgått ei omfattende strukturendring. Bruk har blitt større, produksjonen mer effektiv og investeringene stadig mer kapitalkrevende. Samtidig har mange mindre gårdsbruk forsvunnet, og flere bygder opplever fraflytting og svekkede fagmiljøer.

Vi kan ikke bare sitte å se sande renne ut gjennom fingrene våre. Hver gård i drift representerer ikke bare matproduksjon, men arbeidsplasser, bosetting, kulturlandskap og grunnlag for annen næringsvirksomhet. Vi trenger også de mindre og mellomstore gårdsbrukene, og en landbrukspolitikk som gjør det mulig å leve av å produsere mat uten stadig å måtte utvide produksjonen.

Omstillingen til løsdrift må bygge på virkeligheten i norsk landbruk.

Kravet om løsdrift for storfe fra 2034 er en av de største omstillingene norsk melkeproduksjon står overfor nå. Bare siden 2022 har over 200 melkebruk lagt ned i Trøndelag. Knappe 1180 er igjen. For mange produsenter er investeringene som kreves så omfattende at det ikke finnes økonomisk grunnlag for å gjennomføre dem.

God dyrevelferd skal være en selvfølge i norsk landbruk. Og næringa sjøl har initiert store dyrevelferdsmessige omstillinger de siste tiårene! Men dyrevelferd kan ikke vurderes løsrevet fra bondens økonomi og mulighet til å investere. Dersom resultatet av et absolutt krav blir at mange produsenter avviker driften, må vi diskutere om virkemidlene er riktige.

Vi mener derfor at Arbeiderpartiet må ta initiativ til en ny og realistisk vurdering av løsdriftskravet, med mål om at flest mulig produsenter skal kunne fortsette driften også etter 2034. Vi trenger mer tid, bedre investeringsordninger og større forståelse for de ulike forutsetningene gårdsbrukene har. Løsdriftskravet må omdefineres til et «mål for omstilling til løsdrift», og investeringsstøtten til omstillingsprosjektene må holdes høy fremover.

Det må bli mulig for nye generasjoner å satse på landbruket.

Rekruttering handler ikke bare om interesse og vilje, men om faktiske muligheter. Når overtakelse av en gård forutsetter millioninvesteringer og stor gjeld, blir terskelen høy for mange unge som ønsker å satse.

Vi må se nærmere på både investeringsvirkemidlene, eiendomspolitikken og hvordan produksjonsrettighetene fordeles. Når staten selger melkekvoter, bør det legges bedre til rette for at også nye produsenter og gårdsbruk som ønsker å starte opp igjen, får tilgang til produksjonsgrunnlag. Det samme gjelder kvoteordningen i grønnsaksproduksjonen.

Odelstven, konsesjonsloven og boplikten er viktige virkemidler for å sikre landbrukseiendommer til aktiv drift og bosetting. Samtidig må vi finne bedre løsninger for eiendommer som blir stående tomme, og gjøre det enklere for nye mennesker å komme inn i næringa. Vi må arbeide aktivt for at flere kvinner skal velge landbruket og få gode muligheter til å utvikle sin egen arbeidsplass her.

Reindrifta må ha plass i framtidens Trøndelag

Reindrifta er en viktig del av trøndersk matproduksjon, kulturhistorie og naturforvaltning. Næringa er avhengig av store sammenhengende naturområder, men opplever stadig større press gjennom nedbygging, fragmentering og interessekonflikter. Klimaendringene skaper ytterligere utfordringer. Mer vind endrer reinens bevegelsesmønster, mens mildere vintre og islagte beiter gjør mattilgangen vanskeligere.

Økende ferdsel i naturen, også i reinens mest sårbare perioder, er en utfordring. Allemannsretten må formidles sammen med plikten til å ferdes varsomt og hensynsfullt. Rovvilt er samtidig en betydelig belastning for næringa. Kravene til dokumentasjon av rovviltsskader må være realistiske og tilpasset en driftsform der dyra beveger seg over enorme områder.

Jordbruket og reindrifta står i et skjebnefellesskap. Begge næringene er avhengige av tilgang til naturressursene våre, levende bygder og muligheten til å produsere mat i hele landet. Likevel har det utviklet seg konfliktlinjer mellom næringene som verken jordbruket eller reindrifta er tjent med. Arbeiderpartiet må bidra til å bygge ned disse motsetningene og skape større forståelse og samarbeid mellom næringene. Vi må stå sammen om å sikre framtida for begge, framfor å la oss sette opp mot hverandre.

Makta ligger hos kjedeeierne i norsk dagligvare.

Makten i dagligvaremarkedet er konsentrert hos noen få store aktører, og dette påvirker både produsentenes muligheter og hvordan verdiene fordeles gjennom matkjeden. Arbeiderpartiet må føre en politikk som styrker arbeidernes posisjon, sikrer norsk foredlingsindustri og legger til rette for lokal matproduksjon, i landbruket og næringsmiddelindustrien.

Samvirkene har historisk vært avgjørende for bøndenes mulighet til å organisere produksjon, foredling og omsetning. Denne modellen må gjøres gjeldende også i framtida.

Vi skal ta vare på hele ressursgrunnlaget vårt.

Landbruk, reindrift og annen bruk av utmarksressursene har gjennom generasjoner formet landskapet og lokalsamfunnene våre. Disse næringene må ha gode muligheter til å eksistere side om side. Samtidig må vi ha respekt for at bruk av naturen også innebærer ansvar og plikter. Rettigheter og hensynet til dem som har naturen som sitt næringsgrunnlag, må ses i sammenheng.

Norsk landbruk trenger ikke en politikk som ensidig belønner økt størrelse og høyere produksjonsvolum. Vi trenger en politikk som sikrer at mennesker fortsatt kan leve av å bruke ressursene i hele landet vårt.

Arbeiderpartiets mål må være et landbruk med plass til flere. Vi vil skape et landbruk som gir trygg mat, levende bygder og framtidstro til neste generasjon.